

Katarzyna Makowska

Stowarzyszenie Wikimedia Polska

e-mail: katarzyna.makowska@wikimedia.pl

 <https://orcid.org/0009-0006-8983-4707>

[Nie tylko Wikipedia: rola społeczności w tworzeniu otwartych zasobów wiedzy i otwartych baz danych

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.42.05>

Abstrakt: Będąc od 25 lat integralną częścią internetu, Wikipedia stanowi ważny przedmiot badań nie tylko jako źródło informacji, ale także jako przykład oddolnego modelu organizacji wiedzy. W artykule przeanalizowano relacje między środowiskiem akademickim a projektami Wikimedia, skupiając się na Wikipedii i Wikidanych jako elementach otwartej infrastruktury wiedzy. Przedstawiono w nim skalę i rolę projektów Wikimedia oraz omówiono ich wykorzystanie w badaniach naukowych i edukacji jako źródeł informacji, narzędzi badawczych, przedmiotów analizy oraz przestrzeni współpracy. Podkreślono również wybrane obszary badawcze, w tym jakość treści, nierówności w reprezentacji wiedzy, sztuczną inteligencję oraz współpracę w oddolnych, społecznościowych projektach.

Szczególne uwagę poświęcono Wikidany jako otwartej, połączonej bazie danych. W artykule omówiono również przykłady współpracy instytucjonalnej, wskazując na korzyści i wyzwania związane ze współpracą między środowiskiem akademickim a projektami Wikimedii oraz podkreślając ich rosnącą rolę w procesach demokratyzacji wiedzy i rozwoju otwartej nauki.

Słowa kluczowe: Wikimedia, Wikipedia, Wikidata, otwarta nauka

Wprowadzenie

Wikipedia, internetowa encyklopedia tworzona przez społeczność wolontariacką, należy do najważniejszych projektów wiedzy w przestrzeni cyfrowej. W 2026 roku obchodzi ona 25-lecie swojego istnienia. Obok Wikipedii funkcjonują inne projekty, tzw. siostrzane, takie jak Wikimedia Commons, repozytorium zdjęć i multimediów na wolnych licencjach, Wikiźródła, Wikisłownik, czy Wikidane – ogromna otwarta baza danych strukturalnych (Projekty Wikimedia – Meta-Wiki, b.d.). Razem tworzą projekty Wikimediów, przestrzeń cyfrową, z której korzystają miliony osób (Wikistats – Statistics For Wikimedia Projects, b.d.). Projekty Wikimediów prowadzone są na zasadzie non-profit; tworzy je i edytuje globalna społeczność wolontariuszek i wolontariuszy, nazywana też ruchem Wikimediów. Zaplecze technologiczne zapewnia Wikimedia Foundation, natomiast w wielu krajach działają także organizacje partnerskie, wspierające rozwój projektów oraz współpracę z instytucjami kultury i nauki, takie jak Stowarzyszenie Wikimedia Polska.

Jednym z kluczowych elementów funkcjonowania Wikipedii i projektów Wikimedia są wolne licencje:

Właścicielami praw autorskich do materiałów udostępnionych w Wikipedii nie są ani Wikipedia, ani też instytucja, która za nią prawnie odpowiada, czyli Wikimedia Foundation, tylko osoby piszące w Wikipedii czy wstawiające pliki multimedialne. Muszą oni zgodzić się nieodwołalnie na objęcie swojej twórczości jedną z wolnych licencji (Pomoc:Wolne licencje..., 2022).

Najczęściej stosowane wolne licencje w projektach Wikimedia to Creative Commons: CC BY (Creative Commons Uznanie autorstwa) oraz CC BY-SA (Creative Commons Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach). Pierwsza licencja wymaga podania informacji o twórcy, a druga dodatkowo, w przypadku dalszego udostępniania, wymaga zastosowania tej samej lub kompatybilnej licencji. Treści publikowane w Wikipedii udostępniane są na licencji CC BY-SA, natomiast zasoby zgromadzone w Wikimedia Commons są udostępniane na wolnych licencjach oraz w domenie publicznej. W praktyce oznacza to, że treści publikowane na wolnych licencjach mogą być kopiowane, rozpowszechniane, modyfikowane i ponownie wykorzystywane, również komercyjnie, pod warunkiem spełnienia wymogów określonych przez daną licencję, przede wszystkim wskazania autorstwa i zachowania informacji o licencji. Model ten stanowi praktyczną realizację idei otwartej wiedzy, umożliwiając szerokie wykorzystanie materiałów przez instytucje naukowe, edukacyjne i kulturalne, a jednocześnie zapewniając transparentność pochodzenia treści (Wikipedia:Pomoc:Kopiowanie, 2026).

Wikipedia od lat znajduje się wśród dziesięciu najczęściej odwiedzanych stron internetowych (List of Most-Visited Websites, 2026) i pozostaje jednym z głównych punktów dostępu do informacji – zarówno bezpośrednio dla użytkowników, jak i pośrednio, dla narzędzi opartych na sztucznej inteligencji. Większość dużych modeli językowych trenowanych jest na treściach z Wikipedii (Deckelmann, 2023). W tym sensie Wikipedia przestaje być tylko encyklopedią, a staje się elementem infrastruktury informacyjnej internetu.

Pomimo tej roli, stosunek środowiska akademickiego do Wikipedii przez długi czas pozostawał ambiwalentny. W związku z 25-leciem Wikipedii, prof. dr hab. Dariusz Jemielniak pisał, że „świat akademicki, który powinien być jej naturalnym sojusznikiem, przez ćwierć wieku traktował ją jednak z mieszaniną podejrzliwości i wyższości” (Jemielniak, 2026). Autor nawołuje też środowisko akademickie do aktywnego zaangażowania, a także do szerszego uznania popularyzacji wiedzy w ramach oceny dorobku naukowego, np. uznania wkładu do Wikipedii przy recenzjach awansowych. Postuluje to również Manifest Otwartej Humanistyki, przygotowany w ramach prac Centrum Humanistyki Cyfrowej IBL PAN, który mówi o uwzględnianiu różnorodnych efektów badań naukowych i o nowych możliwościach komunikacyjnych takich jak „współtworzenie internetowych słowników, encyklopedii” (Manifest Otwartej Humanistyki, 2024).

Projekty Wikimedia nie są wyłącznie otwartymi zasobami informacyjnymi, lecz pełnią funkcję społecznej infrastruktury wiedzy, która może komplementarnie wspierać instytucjonalne systemy organizacji informacji, w szczególności w środowisku bibliotecznym i naukowym.

Sposoby, na które świat badawczy wykorzystuje projekty Wikimediów podzielić można następująco:

1. Jako źródło informacji: badania anglojęzycznej Wikipedii pokazują, że korzysta z niej 50–70% lekarzy (Hughes i in., 2009).
2. Jako źródło zasobów, np. wykorzystywanie plików multimedialnych dostępnych na wolnych licencjach w Wikimedia Commons.
3. Jako narzędzie do badań, np. używanie Wikidanych do robienia kwerend badawczych (Von Mering i in., 2025).
4. Jako narzędzie dydaktyczne, np. edytowanie Wikipedii przez studentów w ramach zajęć, jak chociażby przykład Katedry Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego (Wikipedia:Projekty szkolne i akademickie..., 2023).
5. Jako możliwość tworzenia projektów nauki obywatelskiej i partycypatoryjnej.
6. Jako obiekt badań w bardzo różnorodnych dziedzinach nauki (Hill & Shaw, 2019).

7. Jako sojuszniczny głos i przykład dobrych praktyk w dyskusjach na rzecz otwartej nauki i otwierania zasobów.

Celem artykułu jest przyjrzenie się relacji między środowiskiem akademickim a projektami i ruchem Wikimediów. Artykuł nie ma charakteru systematycznego przeglądu literatury: celem jest jedynie wskazanie wybranych kierunków badań i ich różnorodności oraz formy współpracy między światem nauki a ruchem Wikimedia, zilustrowanych przykładami praktyk instytucjonalnych i projektów badawczych. W kolejnych częściach artykułu omówione zostaną popularne sposoby wykorzystywania projektów Wikimedia w środowisku naukowym, w tym ich rola jako źródła informacji, narzędzia badawczego, obiektu badań oraz przestrzeni współpracy międzyinstytucjonalnej.

Wikimedia jako społeczny model organizacji wiedzy

Projekty Wikimedia to oddolny, zdecentralizowany model tworzenia wiedzy. Na uwagę zasługuje tu skala projektów:

- Wikipedia zebrała ponad 66 milionów artykułów w ponad 300 wersjach językowych.
- Polskojęzyczna Wikipedia posiada ponad 1.6 miliona artykułów.
- Wikimedia Commons gromadzi ponad 133 miliony zdjęć, obrazów, plików multimedialnych.
- Wikidane to ponad 120 milionów elementów (bytów).

Wszystko to jest tworzone i zarządzane przez setki tysięcy wolontariuszy z całego świata.

Treści w projektach powstają w procesie ciągłym, opartym nie na hierarchii instytucjonalnej, a na wspólnie wypracowanych normach takich jak pięć filarów Wikipedii (Wikipedia:Pięć filarów, 2025). Kluczowe są tu mechanizmy kontroli jakości, takie jak weryfikowalność i odpowiednie, rzetelne źródła, a także transparentność edycji (pracy redakcyjnej) i dyskusji nad tą pracą.

Wikipedia, projekty Wikimedia i ruch Wikimedia jako przedmiot badań

Wikipedia jest dziś jednym z najlepiej przebadanych projektów internetowych, została nazwana „najważniejszym laboratorium badań społecznych i informatycznych w historii” (Hill & Shaw, 2019). Badana jest nie tylko treść Wikipedii, ale sposób korzystania z niej, model jej tworzenia, kontroli i utrzymania.

Badania nad Wikipedią koncentrują się m.in. na jakości treści. Już w 2005 roku pokazano, że treści Wikipedii posiadają zbliżoną liczbę nieścisłości i błędów co Encyklopedia Britannica (Giles, 2005), a podobne badania od tego czasu pozytywnie weryfikowały te wnioski. Jakość treści w Wikipedii interesuje również badaczy w Polsce, którzy przeprowadzili m.in. analizę porównawczą 55 wersji językowych Wikipedii, wykorzystując indeks cytowań i syntetyczną miarę jakości do porównania języków Wikipedii w różnych tematach (Lewoniewski i in., 2025). Na uwagę zasługuje też analiza procesów społecznych, które prowadzą do stosunkowo wyższej lub niższej jakości artykułów – przykładem jest badanie pokazujące, że artykuły na kontrowersyjne tematy, redagowane przez osoby o bardziej spolaryzowanych poglądach ideologicznych, są zazwyczaj lepszej jakości niż te, nad którymi pracuje mniej zróżnicowana grupa edytorów (Shi i in., 2019).

W ostatnich latach badacze licznie zwrócili się ku badaniu Wikipedii w kontekście sztucznej inteligencji. Pojawiły się doniesienia, że około 5% nowych artykułów w anglojęzycznej Wikipedii zawiera treści generowane przez sztuczną inteligencję (Brooks i in., 2024). Najnowsze badania sugerują też, że korzystanie z dużych modeli językowych do edytowania Wikipedii spotyka się z różnymi reakcjami społeczności, w zależności od doświadczenia osób edytujących. Doświadczeni edytorzy, dobrze zaznajomieni z zasadami Wikipedii, spotykali się z pozytywną reakcją, natomiast nowicjusze częściej są krytykowani, a ich treści usuwane (Zhou, M. i in., 2025). Sugestią autorki badań było wykorzystywanie dużych modeli językowych do wspierania procesu powstawania treści i do skutecznego przyswajania zasad przez nowicjuszy, niż do samego tworzenia treści (Zhou, M. i in., 2025). Badacze analizujący powiązania między Wikipedią a sztuczną inteligencją nawołują do większej przejrzystości i odpowiedzialności w zakresie wykorzystania przez duże podmioty technologiczne otwartych zbiorów danych, takich jak Wikipedia, oraz do uwzględnienia kwestii etycznych i równej reprezentacji (Vetter i in., 2025). W marcu 2026 roku w anglojęzycznej Wikipedii wprowadzono zakaz wykorzystywania dużych modeli językowych do redagowania haseł, z wyjątkiem wsparcia przy sprawdzaniu gramatyki i wstępnego tłumaczenia, pod warunkiem, że zostanie to zweryfikowane przez człowieka (Wikipedia: Presumptive removal of..., 2026). Podobne rozwiązania wprowadzają lub rozważają inne wersje językowe Wikipedii. Jak wspomniano we wstępie, treści Wikipedii są wykorzystywane do trenowania modeli językowych, które dostarczają odbiorcom informacji w sposób pośredni, zmodyfikowany (Deckelmann, 2023). Powstaje w ten sposób obieg wiedzy, który można interpretować jako zamazaną granicę między ludzką a maszynową architekturą wiedzy. Z drugiej strony, Wikipedia pozostaje projektem opartym na pracy (ludzkiej) społeczności wolontariackiej, co jest jej unikatową cechą i wartością.

Kolejnym obszarem badań jest reprezentacja wiedzy. Analizy nierówności wiedzy w samej Wikipedii ewoluowały do zastanowienia się w jaki sposób treści Wikipedii mogą odzwierciedlać podstawowe nierówności i wzorce występujące na świecie. Dobrze przebadane są różnice i nierówności płciowe, zarówno pod względem treści jak i osób je redagujących. Ogromna większość osób edytujących Wikipedię identyfikuje się jako mężczyźni. Podobnie jedynie około 19% biografii w Wikipedii to biografie kobiet (Wikipedia Needs More Women, b.d.). Dużo wysiłku wkłada się globalnie w wyrównanie reprezentacji, na przykład poprzez akcje, takie jak „(Nie)znane kobiety Wikipedii”, która przez cały marzec zachęca do tworzenia i rozbudowywania biogramów kobiet (Wikipedia:(Nie)znane Kobiety..., 2026).

W globalnej społeczności Wikimedian toczą się również dyskusje o nierównej obecności języków w Wikipedii, w której projekty w poszczególnych językach różnią się znacznie pod względem liczby artykułów, liczby administratorów i aktywnych użytkowników (osób aktywnie redagujących) (Wiggers, 2021). Innym ważnym zagadnieniem jest problem „kolonizowanej wiedzy” – czyli niedostatecznej reprezentacji społeczności z Afryki, Ameryki Łacińskiej i większości krajów Azji – w treści Wikipedii i powiązanych z nią projektach (Protsiuk, 2018), poruszany także w krajach o kolonialnej przeszłości takich jak Wielka Brytania (Wikimedia UK Strategy 2025–2030 – Wikimedia UK, b.d.). Dyskusje te toczą się również w kontekście tego, jakie źródła informacji uznawane są za te spełniające wymogi, jak odzwierciedlać np. hierarchię źródeł akademickich i tych reprezentujących wiedzę mniej reprezentowaną w akademickich systemach.

Ciekawość badaczy budzi także pytanie o to, kto czyta Wikipedię (Johnson i in., 2021) i w jaki sposób encyklopedia jest czytana, jak osoby te rozdzielają swoją uwagę. Interesującym przykładem jest studium ciekawości czytelnika, w którym, na podstawie danych zebranych dzięki użytkownikom aplikacji Wikipedia, zaobserwowano różne style eksplorowania treści, w zależności od tematów i zagadnień, uwarunkowań językowych. Pokazano również korelacje stylu przeglądania i poszukiwania informacji w zależności od nastroju czy poziomu stresu (D. Zhou i in., 2024). Badacze analizują też związek między konsumpcją a produkcją wiedzy – moment, gdy ktoś z biernego odbiorcy staje się aktywnym edytorem (Gildersleve, 2023), i jakie motywacje mają osoby edytujące. Istnieją chociażby doniesienia, że wśród Wikipedystów jest większy odsetek osób o pobudkach altruistycznych (Hergueux i in., 2025).

Wiele badań poświęconych jest samemu ruchowi Wikimedia, praktykom stosowanym w dużych, rozproszonych, internetowych inicjatywach wolontariackich. Istnieją publikacje analizujące lub wręcz podważające, że styl organizacyjny ruchu nie pociąga za sobą hierarchii (Halfaker i in., 2013; Konieczny, 2009).

Otwarta współpraca nie oznacza braku struktur w tym ekosystemie – również w społecznościach opartych na współpracy powstają mechanizmy koordynacji, autorytetu i odpowiedzialności, które wpływają na sposób tworzenia i zarządzania wiedzą. Duży zakres uprawnień poszczególnych redaktorów, ich zaangażowanie i otwarte kanały komunikacji sprawiają, że sprawczość i decyzyjność są nadal zachowane, z drugiej strony „cenieni edytorzy” czy administratorzy (doświadczeni edytorzy z dodatkowymi uprawnieniami) mogą być postrzegani jako osoby z większą władzą, ale też poddawane wyższym standardom. Niedawno przebadano administratorów, pokazując m.in., że większość ich pracy jest wykonywana przez niewielką, bardzo aktywną grupę, oraz że wyższy wskaźnik wypalenia w tej roli jest skorelowany z doświadczaniem nękania w roli administratora i z konfliktami z innymi administratorami (Asikin-Garmager i in., 2026). Bardzo interesujące jest też spojrzenie na wykorzystanie Wikimediów w projektach edukacyjnych, jak chociażby analiza szkoły letniej dla doktorantów, poświęcona tworzeniu artykułów w Wikipedii (Intensive Course..., b.d.), i wiele innych inicjatyw, którym należałoby poświęcić osobny rozdział, by opisać je w pełni.

Wreszcie, badania sugerują też, że Wikipedia ma realny wpływ na funkcjonowanie innych obszarów życia społecznego i naukowego. Treści Wikipedii są coraz częściej wykorzystywane poza samą platformą – m.in. w wyszukiwarkach, systemach informacyjnych, a nawet w orzecznictwie sądowym: w Stanach Zjednoczonych sądy okręgowe i apelacyjne wielokrotnie cytowały Wikipedię jako źródło ustalania faktów, podobne analizy prowadzono także w Polsce (Dąbrowski & Grabarczuk, 2012).

Eksperymenty badawcze pokazują również mierzalne efekty zmian w Wikipedii „w prawdziwym świecie”. Pewna grupa badawcza ulepszyła losowy zestaw artykułów dotyczących małych europejskich miast i wykazała, że ruch turystyczny wzrósł w porównaniu z grupą kontrolną, której artykuły nie zostały ulepszone (Hinnosaar i in., 2023). Inne badanie wykazało, że wzbogacenie losowo wybranego zestawu artykułów Wikipedii dotyczących badań naukowych powoduje wzrost liczby cytowań badań wymienionych w artykułach i wpływa na język, jakim posługują się kolejne badania naukowe przy opisywaniu cytowanych prac (Zastrow, 2017).

Wikipedia może być też źródłem informacji o trendach poza światem Wikimediów. Niedawne badanie analizuje zjawisko poszukiwania informacji podczas przymusowej migracji – na przykładzie osób uchodźczych z Ukrainy – i wzrostu liczby wyświetleń artykułów w ukraińskiej Wikipedii dotyczących polskich miast, sugerując, że poszukiwanie informacji w Wikipedii może stanowić niemal rzeczywisty wskaźnik pojawiających się wzorców migracji w czasie kryzysów (Coimbra Vieira i in., 2025).

Wikidane jako infrastruktura danych powiązanych

Wikidane to otwarta, wielojęzyczna baza danych, w której w przeciwieństwie do Wikipedii, wiedza nie ma formy narracyjnej, lecz jest zapisana jako sieć bytów i relacji między nimi (graf wiedzy). Byty (elementy) posiadają unikalne identyfikatory i tworzą sieć krótkich deklaracji: element, jego właściwość i wartość tejże właściwości, co daje elastyczność i wysoki stopień uporządkowania. Skala projektu jest bardzo duża: łącznie 120 milionów elementów tworzy ponad półtora miliarda deklaracji. Baza danych jest wtórna, łącząca dzięki kontroli autorytatywnej 9,000 różnorodnych baz i katalogów (Wikidata, b.d.). Projekt stanowi jeden z największych na świecie zasobów Linked Open Data, czyli otwartych danych powiązanych, które umożliwiają łączenie informacji pochodzących z różnych źródeł za pomocą wspólnych identyfikatorów i relacji semantycznych. Znaczenie Wikidanych wykracza poza funkcję otwartej bazy danych czy narzędzia wspierającego badania. Wikidane pełni także rolę elementu współczesnej infrastruktury informacyjnej internetu, jako ogromny otwarty graf wiedzy dostarczając uporządkowanych danych wykorzystywanych przez różnorodne aplikacje, wyszukiwarki i systemy oparte na wiedzy semantycznej (Wikidata, b.d.).

Wikidane wykorzystywane są przez instytucje kultury, np. muzea, przez biblioteki uniwersyteckie jako źródło metadanych, jako narzędzie eksploracyjne czy jako obiekt badawczy (Candela i in., 2024; Dišli i in., 2025). Wikidane można eksplorować za pomocą zapytań („query service”) w języku SPARQL, skupiając się na relacjach i kontekście w formie obiektów i ich połączeń: możliwe są zestawienia, wizualizacje, mapy, osie czasu, a także ich analizy i kwerendy. Pozwala to zadawać pytania, na które tradycyjne katalogi często nie potrafią odpowiedzieć, na przykład: relacje między twórcami, instytucjami i miejscami, które ujawniają się dopiero wtedy, gdy dane są połączone sieciowo. Jak zauważył Cezary Rosiński podczas prezentacji o Wikidanych w humanistyce cyfrowej, jest to bardzo widoczne w humanistyce, gdzie wizualizacja i eksploracja danych stają się już nie tylko uzupełnieniem, ale także elementem argumentu badawczego (Dlaczego badacze potrzebują..., 2025).

Interesującym przykładem wykorzystania potencjału Wikidanych jest też nowozelandzki „NZ Thesis Project” („Projekt dysertacja”), poświęcony dodawaniu metadanych o pracach doktorskich do Wikidanych (Wikipedia:GLAM..., 2025). W ramach współpracy w formie tzw. Wiki Rezydentury (dedykowanej osoby zajmującej się projektami Wikimedia w instytucji) zgromadzono metadane o ponad 65 000 prac doktorskich i wprowadzono je do Wikidanych. Dzięki temu, informacje są łatwiej dostępne, co umożliwia nie tylko zwiększoną widoczność dorobku naukowego pojedynczych badaczy, ale także analizę

powstałych prac – trendy w badanej tematyce, połączenia między autorami i ich promotorami, instytucjami, współpracami, także w postaci wizualizacji (Wikipedia:GLAM..., 2025).

[Projekty Wikimedia a środowisko bibliotek i nauki – studium współpracy

Biblioteki i ruch Wikimedia, choć wyrosły w odmiennych tradycjach instytucjonalnych, opierają swoje działania na wspólnym fundamencie wartości: otwartości, dostępie do wiedzy, inkluzywności i zaufaniu społecznemu, trosce o jakość informacji. Współpraca nie polega tylko na korzystaniu z Wikipedii, ale na jej współtworzeniu: poprawie źródeł, udostępnianiu metadanych, zwiększaniu widoczności zbiorów.

Przykładem wspólnej inicjatywy jest 1Lib1Ref (jedna bibliotekarz_rka, 1 przypis), międzynarodowa akcja, zachęcająca bibliotekarzy i bibliotekarki z całego świata, aby włączyli się w tworzenie Wikipedii, dodając do haseł wirtualnej encyklopedii przypisy do wiarygodnych źródeł. Jak pisze organizatorka akcji, środowisko bibliotekarskie angażuje kompetencje, które i tak są fundamentem pracy w bibliotece: ocenę wiarygodności źródeł, pracę z bibliografią, krytyczne podejście do informacji, a udział w akcji nie tylko rozwija kompetencje cyfrowe, ale i wzmacnia wizerunek zawodu. Bibliotekarki i bibliotekarze występują tu jako specjaliści od informacji, którzy potrafią przełożyć zasoby – katalogi, bazy danych, zbiory drukowane – na dobrze opracowane przypisy (Potęga, 2026).

Przykładem współpracy instytucjonalnej jest chociażby Biblioteka Narodowa Walii czy Biblioteka Uniwersytetu w Edynburgu, które wykorzystują projekty Wikimedia do digitalizacji zbiorów bibliotecznych, w celu zwiększenia dostępu do portretów, obrazów i grafik ze swoich zbiorów poprzez ich umieszczenie w Wikimedia Commons. Dodawanie metadanych zbiorów do Wikidanych umożliwia wyszukiwanie obrazów w internecie, znacznie zwiększając ich widoczność. Na uwagę zasługuje też WikiCite, wieloletnia inicjatywa związana z metadanymi i danymi bibliograficznymi w Wikidanych, a także seria konferencji i spotkań wokół tych działań.

Ze współpracy z ruchem Wikimedia wynikają zarówno różnorodne korzyści, jak i wyzwania. Poniższe zestawienie oparte jest na refleksjach autorki i jej dotychczasowych doświadczeniach w nawiązywaniu i prowadzeniu współprac akademickich.

Tabela 1. Wyzwania i korzyści płynące ze współpracy z projektami i ruchem Wikimedia

Wyzwania	Korzyści
Edytowanie projektów Wikimedia często nie jest doceniane według przyjętych, “typowych” akademickich standardów i systemów oceny dorobku;	Zwiększenie widoczności zbiorów; perspektywa współpracy międzynarodowych i międzydyscyplinarnych;
Dobre poprowadzenie współpracy wymaga poświęcenia czasu;	Edukowanie i popularyzacja: możliwość rozpowszechniania wiedzy, docierania do wielu nowych odbiorców, na skalę szerszą niż oferowana przez publikacje i platformy naukowe;
Konieczność przyzwyczajania do nowego sposobu działania i nowych reguł, w tym odejścia od akademickich hierarchii do modelu bez hierarchii lub z nowymi, nieraz ukrytymi, hierarchiami opartymi m.in. na upoważnieniach i doświadczeniu redakcyjnym;	Kontakt ze społecznością zaangażowanych wolontariuszy i wolontariuszek; umiejętności cyfrowe i transferowalne, takie jak pisanie językiem neutralnym, krytyczna ocena tekstu i źródeł;
Brak świadomości tego, co oferują projekty Wikimedia, uproszczone ich zrozumienie.	Dostęp do nowych, nieodpłatnych narzędzi; przeciwwaga dla odpłatnych modeli dostępu i radykalne otwieranie nauki w praktyce.

Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie

Przez lata panowało przekonanie, że Wikipedia i inne projekty Wikime-
diów to zakazany kąt internetu, do którego osobom poszukującym academic-
kiej wiedzy nie wypada zaglądać. Ta perspektywa ulega zmianie: działania
oparte na oddolności, rzetelności źródeł i działaniu non-profit sprawdzają się
bardzo dobrze, oferując wiele ścieżek współpracy w obrębie demokratyzacji
wiedzy, szansę na rozwój kompetencji cyfrowych oraz działania w obszarze
społecznej odpowiedzialności nauki. Projekty i ruch Wikimedia to intrygujący,
unikatowy obiekt badań i cenny zasób. Relacja instytucji z projektami Wikime-
dia nie powinna być jednak postrzegana jedynie przez pryzmat korzystania
z nich jako zasobu – warto o nich myśleć także jako o partnerstwie z obopól-
nymi korzyściami. Już w październiku 2026 r. odbędzie się konferencja „Open

Knowledge: Wikimedia & Research in the CEE Region”, współorganizowana przez Wikimedia Polska, Wikimedia Ukraina i Uniwersytet Śląski, która zgromadzi społeczność Wikimedia oraz naukowców którzy badają, wykorzystują lub współpracują z projektami Wikimedia w swojej pracy, a także wszystkie osoby zainteresowane otwartą nauką i demokratyzacją wiedzy (Open Knowledge..., b.d.).

Bibliografia

- Asikin-Garmager, Eli, Liou, Yu-Ming, Myrick, Caroline, Lo, Claudia, Saez-Trumper, Diego, & Zia, Leila (2026). Fueling Volunteer Growth: The case of Wikipedia Administrators. W: *arXiv.org* [online]. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2601.20016>
- Brooks, Creston, Eggert, Samuel, & Peskoff, Denis (2024). The Rise of AI-Generated Content in Wikipedia. W: *arXiv.org* [online]. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2410.08044>
- Candela, Gustavo, Cuper, Mirjam, Holownia, Olga, Gabriëls, Nele, Dobрева, Milena, & Mahey, Mahendra (2024). A Systematic Review of Wikidata in GLAM Institutions: A Labs Approach. W: A. Antonacopoulos, A. Hinze, B. Piwowarski, M. Coustaty, G. M. Di Nunzio, F. Gelati, & N. Vanderschantz (red.), *Linking Theory and Practice of Digital Libraries* (T. 15178, s. 34–50) [online]. Springer Nature Switzerland. https://doi.org/10.1007/978-3-031-72440-4_4
- Coimbra Vieira, Carolina, Sanlitürk, Ebru, & Zagheni, Emilio (2025). Forced Migration and Information-Seeking Behavior on Wikipedia: Insights from the Ukrainian Refugee Crisis. W: *arXiv.org* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: <https://arxiv.org/html/2512.01692v1>
- Dąbrowski, Karol, & Grabarczuk, Szymon (2012). 223 orzeczenia z Wikipedią. Wykorzystanie internetowej encyklopedii Wikipedia w uzasadnieniach wyroków sądów polskich [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: <https://open.icm.edu.pl/handle/123456789/2232>
- Deckelmann, Selenia (2023). Wikipedia’s value in the age of generative AI. W: *Down the Rabbit Hole* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: <https://medium.com/freely-sharing-the-sum-of-all-knowledge/wikipedias-value-in-the-age-of-generative-ai-b19fec06bbee>
- Dişli, Meltem, Candela, Gustavo, Gutiérrez, Silvia, & Fontenelle, Giovanna (2025). Open Data Practices of Art Museums in Wikidata: A Compliance Assessment. *Journal of Open Humanities Data*, **11**(1). <https://doi.org/10.5334/johd.438>
- Dlaczego badacze potrzebują Wikidanych – a Wikidane badaczy. (2025). W: *Youtube.com* – *Wikimedia Polska* [online]. Pobrano 11 marca 2026, z: <https://www.youtube.com/watch?v=kkG2XMyztY>
- Gildersleve, Patrick (2023). Depths of wikipedia: Understanding cross-platform online attention, content creation, and success. W: *Wiki Workshop (10th edition)* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: https://wikiworkshop.org/2023/papers/WikiWorkshop2023_paper_14.pdf
- Giles, Jim (2005). Internet encyclopaedias go head to head. *Nature*, **438**(7070), 900–901. <https://doi.org/10.1038/438900a>
- Halfaker, Aaron, Geiger, R. Stuart, Morgan, J. T., & Riedl, John (2013). The Rise and Decline of an Open Collaboration System: How Wikipedia’s Reaction to Popularity Is Causing Its Decline. *American Behavioral Scientist*, **57**(5), 664–688. <https://doi.org/10.1177/0002764212469365>

- Hergueux, Jérôme, Algan, Yann, Benkler, Yochai, & Fuster-Morell, Mayo (2025). Public Good Superstars: A Lab-in-the-Field Study of Wikipedia. *The Economic Journal*, **135**(667), 861–891. <https://doi.org/10.1093/ej/ueae093>
- Hill, Benjamin M., & Shaw, Aaron (2019). The Most Important Laboratory for Social Scientific and Computing Research in History. W: *Wikipedia @ 20* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: <https://wikipedia20.mitpress.mit.edu/pub/laboratory/release/2>
- Hinnosaar, Marit, Hinnosaar, Toomas, Kummer, Michael, & Slivko, Olga (2023). Wikipedia matters. *Journal of Economics & Management Strategy*, **32**(3), 657–669. <https://doi.org/10.1111/jems.12421>
- Hughes, Benjamin, Joshi, Indra, Lemonde, Hugh, & Wareham, Jonathan (2009). Junior physician's use of Web 2.0 for information seeking and medical education: A qualitative study. *International Journal of Medical Informatics*, **78**(10), 645–655. <https://doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2009.04.008>
- Intensive course on research state of the art and Wikipedia for PhD students—Meta-Wiki. (b.d.). W: *Wikimedia – Meta-Wiki* [online]. Pobrano 11 marca 2026 r., z: https://meta.wikimedia.org/wiki/Intensive_course_on_research_state_of_the_art_and_Wikipedia_for_PhD_students
- Jemielniak, Dariusz (2026). Wikipedia i świat akademicki: 25 lat nieufności i współzależności. W: *Academia PAN* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: <https://academia.pan.pl/wikipedia-i-swiat-akademicki-25-lat-nieufnosci-i-wspolzaleznosci/>
- Johnson, Isaak, Lemmerich, Florian, Sáez-Trumper, Diego, West, Robert, Strohmaier, Markus, & Zia, Leila (2021). Global Gender Differences in Wikipedia Readership. *Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media*, **15**, 254–265. <https://doi.org/10.1609/icwsm.v15i1.18058>
- Konieczny, Piotr (2009). Governance, Organization, and Democracy on the Internet: The Iron Law and the Evolution of Wikipedia. *Sociological Forum*, **24**(1), 162–192. <https://doi.org/10.1111/j.1573-7861.2008.01090.x>
- Lewoniewski, Włodzimierz, Węcel, Krzysztof, & Abramowicz, Witold (2025). Utilizing citation index and synthetic quality measure to compare Wikipedia languages across various topics. W: *arXiv.org* [online]. <https://doi.org/10.48550/ARXIV.2505.16506>
- List of most-visited websites. (2026). W: *Wikipedia* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=List_of_most-visited_websites&oldid=1342530547
- Manifest Otwartej Humanistyki (2024). W: *Operas.pl* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: <https://operas.pl/manifest-otwartej-humanistyki/>
- Open Knowledge: Wikimedia & Research in the CEE Region – Meta-Wiki. (b.d.). W: *Wikimedia Meta-Wiki* [online]. Pobrano 11 marca 2026 r., z: https://meta.wikimedia.org/wiki/Open_Knowledge:_Wikimedia_%26_Research_in_the_CEE_Region
- Potęga, Joanna (2026). Kampania #1Lib1Ref. Kolejna odsłona. *Bibliotekarz*, **1**. Pobrano 9 marca 2026 r., z: <https://wydawnictwo.sbp.pl/bibliotekarz-1-2026,65,462.html>
- Projekty Wikimedia – Meta-Wiki. (b.d.) [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: https://meta.wikimedia.org/wiki/Wikimedia_projects/pl
- Protsiuk, Anton (2018). Decolonization of knowledge in Wikipedia: Plenty of questions and much less answers. W: *Medium* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: <https://antonprotsiuk.medium.com/decolonization-of-knowledge-in-wikipedia-plenty-of-questions-and-much-less-answers-b15cb29dd0a0>

- Shi, Feng, Teplitskiy, Misha, Duede, Eamon, & Evans, James A. (2019). The wisdom of polarized crowds. *Nature Human Behaviour*, **3**(4), 329–336. <https://doi.org/10.1038/s41562-019-0541-6>
- Vetter, Matthew A., Jiang, Jialei, & McDowell, Zachary J. (2025). An endangered species: How LLMs threaten Wikipedia’s sustainability. *AI & SOCIETY*. <https://doi.org/10.1007/s00146-025-02199-9>
- Von Mering, Sabine, Leachman, Siobhan, Santos, Joaquim, & Meudt, Heidi M. (2025). Wiki-data for botanists: Benefits of collaborating and sharing Linked Open Data. *Annals of Botany*, **136**(3), 491–511. <https://doi.org/10.1093/aob/mcaf062>
- Wiggers, Heiko (2021). The Wikipedia Editions of Low German and Other European Minority Languages. W: Dr. E. S. Koc (red.), *Modern Perspectives in Language, Literature and Education*, Vol. 4 (s. 126–144) [online]. Book Publisher International (a part of SCIENCE-DOMAIN International). <https://doi.org/10.9734/bpi/mplle/v4/9161D>
- Wikidata (b.d.) [online]. Pobrano 11 marca 2026 r., z: https://www.wikidata.org/wiki/Wikidata:Main_Page
- Wikimedia UK Strategy 2025–2030 – Wikimedia UK (b.d.). W: *Wikimedia UK* [online]. Pobrano 11 marca 2026 r., z: https://wikimedia.org.uk/wiki/Wikimedia_UK_Strategy_2025-2030
- Wikipedia Needs More Women. (b.d.). W *Wikimedia Foundation* [online]. Pobrano 11 marca 2026 r., z: <https://wikimediafoundation.org/what-we-do/open-the-knowledge/wikipedia-needs-more-women/>
- Wikipedia:GLAM/NZThesisProject (2025). W: *Wikipedia* [online]. Pobrano 11 marca 2026 r., z: <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Wikipedia:GLAM/NZThesisProject&oldid=1281840550>
- Wikipedia:(Nie)znane Kobiety Wikipedii (2026). W: *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online]. Pobrano 11 marca 2026 r., z: [https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Wikipedia:\(Nie\)znane_Kobiety_Wikipedii_2026&oldid=79183866](https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Wikipedia:(Nie)znane_Kobiety_Wikipedii_2026&oldid=79183866)
- Wikipedia:Pięć filarów (2025). W: *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Wikipedia:Pi%C4%99%C4%87_filar%C3%B3w&oldid=76947726
- Wikipedia:Pomoc:Kopiowanie poza Wikipedię. (2026). W: *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Pomoc:Kopiowanie_poza_Wikipedi%C4%9&oldid=78745367
- Wikipedia:Pomoc:Wolne licencje. (2022). W: *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Pomoc:Wolne_licencje&oldid=66529287
- Wikipedia:Presumptive removal of AI-generated content. (2026). W: *Wikipedia* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Wikipedia:Presumptive_removal_of_AI-generated_content&oldid=1356582256
- Wikipedia:Projekty szkolne i akademickie/Zarządzanie danymi w encyklopedii online – Wiki na UŁ. (2023). W *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Wikipedia:Projekty_szkolne_i_akademicke/Zarz%C4%85dzanie_danymi_w_encyklopedii_online_-_Wiki_na_U%C5%81&oldid=71926596
- Wikistats – Statistics For Wikimedia Projects. (b.d.) [online]. Pobrano 9 marca 2026 r., z: <https://stats.wikimedia.org/#/all-projects>
- Zastrow, Mark (2017). Wikipedia shapes language in science papers. *Nature*. <https://doi.org/10.1038/nature.2017.22656>

- Zhou, Dale, Patankar, Shubhankar, Lydon-Staley, David M., Zurn, Perry, Gerlach, Martin, & Bassett, Dani S. (2024). Architectural styles of curiosity in global Wikipedia mobile app readership. *Science Advances*, **10**(43). <https://doi.org/10.1126/sciadv.adn3268>
- Zhou, Moyan, Cho, Soobin, & Terveen, Loren (2025). LLMs in Wikipedia: Investigating How LLMs Impact Participation in Knowledge Communities. W: *arXiv.org* [online]. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2509.07819>

Not just Wikipedia: The role of communities in creating open knowledge resources and open databases

ABSTRACT: Being an integral part of the internet for 25 years, Wikipedia is an important subject of research not only as a source of information, but also as an example of a grassroots model of knowledge organisation. The article examines the relationship between academia and Wikimedia projects, focusing on Wikipedia and Wikidata as parts of open knowledge infrastructure. It outlines the scale and role of Wikimedia projects and discusses their use in research and education as sources of information, research tools, objects of analysis, and spaces for collaboration. It also highlights selected research areas, including content quality, inequalities in knowledge representation, artificial intelligence, and collaboration in grassroots, community projects.

Particular attention is paid to Wikidata as an open linked database. The article also discusses examples of institutional collaboration, pointing out the benefits and challenges of cooperation between the academic community and Wikimedia projects and emphasising their growing role in the processes of democratisation of knowledge and the development of open science.

KEYWORDS: Wikimedia, Wikipedia, Wikidata, open science